

ปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

ไม่ว่าสมัยใดๆทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต บรรยากาศและสภาพการเรียนการสอนของวิชาการทุกแขนงย่อมต้องมีปัญหาเกิดขึ้น จะต่างกันอยู่บ้างก็ตรงที่เป็นปัญหาใหญ่หรือเล็ก และมีปัญหามากหรือน้อยกว่ากันเท่านั้น วิชาประวัติศาสตร์ที่มีปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน แต่เท่าที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในปัจจุบันอาจจะจะเป็นเพราะไม่ใช่ปัญหาซับซ้อนหรือยังไม่ปรากฏผลเสียอย่างชัดเจนหรือเหตุผลอื่นก็ยากที่จะทราบได้จึงปรากฏว่ามีครูประวัติศาสตร์เพียงกลุ่มเล็กๆในเกือบทุกแห่งที่ตั้งใจที่จะเอาชนชั้นอุปสรรคคือการคลี่คลายปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยและเป็นประโยชน์ในการมีส่วนร่วมช่วยพัฒนากำลังใจคนของชาติให้มีคุณภาพเท่าที่จะทำได้ แต่ในทางกลับกันการพิจารณาแก้ไขปัญหาโดยบุคคลผู้มีหน้าที่โดยตรงได้แก่ผู้บริหารระดับต่างๆรวมทั้งครูผู้สอนส่วนใหญ่หาได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังไม่ ดังนั้นสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็คือ เป็นที่เพิกเฉยเอือมระอาทั้งผู้สอนและผู้เรียน ลักษณะการสอนแต่ก่อนเคยสอนกันมาอย่างไร ปัจจุบันก็เป็นเช่นนั้น ครูประวัติศาสตร์จะเป็นใครก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่จบโดยตรงจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในแขนงวิชา เอกประวัติศาสตร์ขาดเวลาว่าการเรียนประวัติศาสตร์ก็คือการเรียนท่องจำแล้วนำไปตอบให้เหมือนการถ่ายรูปแบบแล้วนำไปส่งครูในเวลาสอน มีการขอชั่วโมงสอนประวัติศาสตร์เพื่อไปสอนวิชาอื่นซึ่งสอนไม่ทัน (ตามความจริงครูประวัติศาสตร์ก็สอนไม่ทันอยู่แล้ว-ถ้ามีการจัดทำแผนการสอนอย่างถูกวิธี) ซึ่งทั้งครูประวัติศาสตร์และนักเรียนก็ตกลงด้วยความเต็มใจที่จะให้เป็นเช่นนั้น การจัดชั่วโมงสอนประวัติศาสตร์ไม่จำเป็นต้องจัดให้อยู่ตอนเช้าจะอยู่ตรงไหนในตอนบ่าย รวมทั้งชั่วโมงหลังการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาด้วยก็ได้

ดังนั้นถ้าไม่มีการรื้อฟื้นแก้ไขปรับปรุงทัศนคติในเรื่องให้ความสำคัญวิชาแขนงวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์มากกว่าวิชาในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้ว ปัญหาสังคมซึ่งเป็นปัญหาหนักอกของชาติเกือบทุกชาติในปัจจุบัน เพราะหาทางออกที่ดีที่สุดไม่ได้ ก็จะต้องไม่มีทางคลี่คลายไปในทิศทางที่ดีเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริงได้เลย อันที่จริงแล้ว "การสอนประวัติศาสตร์สามารถช่วยฝึกให้นักเรียนมีความเข้าใจและมีการแสดงออกที่มีนัยอย่างถูกต้อง และแน่นอน นอกจากนั้นยังช่วยแยกแยะสิ่งที่มีสาระประโยชน์และ เมื่อสาระประโยชน์ออกจากกันอย่างเด่นชัด เช่นสามารถสังเกตเห็นการโฆษณาชวนเชื่อและความจริงว่าแตกต่างกันอย่างไร ประวัติศาสตร์ช่วยให้คนรู้แจ้งในปัญหาของชุมชนสมัยใหม่ การเมือง สังคม และเศรษฐกิจในสมัยของตนเอง อนึ่งประวัติศาสตร์เป็นเสมือนบทเรียนที่สอนให้คนเข้าใจ เพื่อเตรียมรับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต" * ดังนั้นการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้ทันสมัยขึ้นน่าเรียน

๑. ซี.พี.ฮิล, คำแนะนำเรื่องการสอนประวัติศาสตร์แปลจาก Snggestions on the teaching of History โดยสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (พระนคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑-๒

และน่าสนใจมากขึ้น จึงเป็นแนวความคิดที่น่าสนใจ เพราะถ้าทำได้สำเร็จผลคือ Out put ที่ตามมามีส่วนช่วยพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพให้แก่ชาติ ทั้งเป็นการคลี่คลายปัญหาสังคมและเป็นการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์โดยตัวของมันเองได้ด้วย

สำหรับปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบันอาจสรุปปัญหาต่างๆ ให้อยู่ในขอบเขตที่สำคัญ เป็น ๔ ปัญหาใหญ่ๆ ดังนี้คือ ^๒

๑. ปัญหาเกี่ยวกับคุณค่าและทัศนคติทางประวัติศาสตร์
๒. ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและแบบเรียนประวัติศาสตร์
๓. ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
๔. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน
๕. ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ปัญหาเกี่ยวกับคุณค่าและทัศนคติทางประวัติศาสตร์

๑. สภาพการณ์ของปัญหา

เป็นเวลานานมาแล้วและเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันสำหรับครูและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาประวัติศาสตร์ (รวมทั้งวิชาแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อื่นๆ) ว่ามีบรรยากาศและสภาพการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เนื่องจากทั้งครูและนักเรียนต่างมีทัศนคติที่ไม่สู้ดีต่อลักษณะและเนื้อหาวิชา ทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารให้มีการศึกษาและแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ ดังนั้นทุกฝ่ายคือผู้บริหารได้แก่ครูใหญ่, อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วย, ครูผู้สอนและผู้เรียนจึงไม่เห็นคุณค่าและประโยชน์ รวมทั้งมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาประวัติศาสตร์มาโดยตลอด

๒. สาเหตุหรือที่มาของปัญหา

พอสรุปได้ดังนี้ คือ

๒.๑ ขาด Concept และความเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง

๒.๒ ขาดการศึกษาเพื่อที่จะเชื่อมต่อระหว่างปรัชญาการศึกษา (Philosophy of Education) และปรัชญาประวัติศาสตร์ (Philosophy of History) กับแนวทางการจัดและดำเนินการสอนการเรียนประวัติศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของหลักสูตรอย่างแท้จริง

๒. เจลิม มลิลลา, และคณะ การศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม

ปัจจุบัน, เอกสารการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐

๒.๓ ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการทางประวัติศาสตร์ จึงไม่สามารถและไม่ค่อยจะมีการนำไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างถูกต้องได้

๒.๔ ได้รับความรู้และปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อย่างผิดๆ และไม่ถูกต้องตามหลักวิชา

๒.๕ ขาดเอกสารเผยแพร่ความรู้และแนวความคิดทางประวัติศาสตร์อย่างถูกต้อง

๒.๖ ขาดวิวัฒนาการการพัฒนาทางความคิดและ Self Improve ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการประวัติศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนและผู้เรียน

๒.๗ ขาดหน่วยงานที่จะรับผิดชอบให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย

๒.๘ ขาดงบประมาณ

๒.๙ ขาดวัสดุอุปกรณ์

๒.๑๐ ขาดการฝึกอบรม (Inservice training)

๓. แนวทางการแก้ไข

กลุ่มบุคคลผู้มีหน้าที่แก้ปัญหาโดยตรงก็คือ

(๑) ครูผู้สอนประวัติศาสตร์ (รวมทั้งอาจารย์มหาวิทยาลัย)

(๒) ผู้เรียน

(๓) ผู้บริหารโรงเรียน

(๔) องค์กรของรัฐตั้งแต่ระดับกระทรวงขึ้นไป

อย่างไรก็ตามบุคคลากรที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้จะเป็นบุคคลเพียง ๒ กลุ่ม คือกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ซึ่งได้แก่ครูอาจารย์ประวัติศาสตร์ระดับต่างๆ กับผู้เรียน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ริเริ่ม Self Improve และ Job Improve ด้วยการกระทำบางสิ่งบางอย่างดังต่อไปนี้

๓.๑ ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าและประโยชน์ของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อสร้าง Concept และทัศนคติที่ถูกต้องให้กับตนเอง

๓.๒ พยายามนำหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาและปรัชญาประวัติศาสตร์มาใช้เป็นแนวทางในการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์อย่างถูกต้องและแท้จริง

๓.๓ ศึกษาเกี่ยวกับหลักการและวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ให้เกิดความเข้าใจและมีทักษะมีความสามารถที่จะนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพ

๓.๔ จุดมุ่งหมายและหลักการสำคัญของการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ควรเน้นผู้เรียน
ให้ได้รับ Historical Concepts ไม่ใช่เน้น Historical Facts อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

๓.๕ พยายามผลิตและเผยแพร่หลักการและแนวความคิดใหม่ๆเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ต่อบุคคล
ในวงการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ และสาธารณชนตลอดจนผลงานและนิทรรศการ

หลังจากนั้นจึงจะเร้าผู้บริหารโรงเรียนและองค์กรของรัฐในระดับต่างให้หันมาสนใจและร่วมกันแก้
ปัญหาอย่างแท้จริงในเรื่องนี้ ซึ่งอาจทำได้ตั้งแต่การทบทวนเพื่อกำหนดแนวปรัชญาของรัฐในด้านเศรษฐกิจและสังคม
เพื่อให้สอดคล้องและเข้าอำนวยการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงต่อไป และที่สำคัญคือวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย
จะต้องร่วมมือกันผลิตครูอาจารย์ที่มีคุณภาพความสามารถอย่างแท้จริงและมีทัศนคติต่อวิชาชีพออกไปเป็นครูประวัติ-
ศาสตร์ เป็นต้น

ปัญหาหลักสูตรและแบบเรียน

มีรายละเอียดที่ควรพิจารณาและดำเนินการแก้ไขเป็นเรื่องๆ ดังนี้คือ

๑. จากการวิจัยของธนาคารโลกเกี่ยวกับหลักสูตรของประเทศไทยพบว่า

๑.๑ วัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไม่ชัดเจน จึงยากแก่การจัด
หลักสูตรให้สนองจุดมุ่งหมายหรือจัดระบบประเมินผลการศึกษาในระดับดังกล่าวด้วย

๑.๒ หลักสูตรเน้นด้านวิชาการ (Academic Subjects) มากเกินไปและนักเรียนส่วนใหญ่
เรียนเพื่อมุ่งจะให้ผ่านกานสอบและขาดการฝึกฝนด้านวิชาชีพ ซึ่งจะนำไปประกอบอาชีพการงานได้ โดยเฉพาะใน
ชนบทซึ่งนักเรียนไม่สามารถจะเรียนชั้นสูงต่อไป

๑.๓ ตำราและแบบเรียนยังขาดการวิจัยที่เพียงพอ และไม่ได้มีการทดลองใช้ก่อนเพื่อทดสอบ
และปรับปรุงต่อไป

๑.๔ หลักสูตรส่วนใหญ่ประสบปัญหาว่ามีวัตถุประสงค์หลักไม่ชัดเจนว่าสอนไปเพื่ออะไรในแต่ละ
ระดับการศึกษา

๑.๕ หลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา ควรจะให้สอดคล้องและสนับสนุนกัน โดยมองการศึกษาเป็น
ระบบเดียวกัน กล่าวคือเพื่อฝึกอบรมคนเพื่อสนองความต้องการ กำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
เป็นส่วนรวม

๑.๖ ทางเทคนิคการศึกษาปรากฏว่าการเรียนการสอนของเราพึ่งการบรรยายและตำราเป็น
ส่วนใหญ่ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียนยังมีไม่พอ^๓

๓. พิสิษฐ ภัคเกษม,ดร. "เศรษฐกิจและจิตคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรไทย" ประมวลแบบบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๗) หน้า ๑๖๔-๑๖๘

๒. ผลของการวิจัยปัญหาการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร
สิริวรรณ สุวรรณภาภา “ ใต้สรุปเกี่ยวกับหลักสูตรและแบบเรียนประวัติศาสตร์ไว้ดังนี้คือ

๒.๑ ความเห็นของครู

ก. หลักสูตร ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ไทยว่า
เนื้อหาวิชาดีมากและเวลาเรียนมีน้อยไม่ได้สัดส่วนกัน

ข. ประมวลการสอน ครูส่วนใหญ่ใช้ประมวลการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยของกระทรวง
ศึกษาธิการ และส่วนใหญ่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการจัดทำประมวลการสอน ทั้งนี้เพื่อต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนความ
คิดเห็นซึ่งกันและกัน

ค. หนังสือแบบเรียน ครูส่วนใหญ่เห็นว่าแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยยังไม่เหมาะสม
เนื่องจากแบบเรียนยังมีเนื้อหาไม่ละเอียดเพียงพอ

๒.๒ ข้อเสนอแนะของครู

ก. หลักสูตร ครูส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรจัดหลักสูตรให้ต่อเนื่องกันตามลำดับชั้น เนื้อหา
ควรให้ละเอียดกว่านี้และไม่ควรบรรจุเนื้อหาวิชาที่มากจนเกินไป

ข. แบบเรียน ครูส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะว่าควรปรับปรุงแบบเรียนให้ทันสมัยอยู่เสมอ
ควรเพิ่มรายละเอียดให้มากขึ้นและเขียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื้อหาควรจะตรงกับข้อเท็จจริง และควรจะลำดับตาม
เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้วย

๒.๓ ความเห็นของนักเรียน

ก. หลักสูตร นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาวิชาในหลักสูตรนั้นเหมาะสมดีแล้ว และมี
นักเรียนส่วนน้อยที่เห็นว่าเนื้อหาในหลักสูตรยังซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย

ข. หนังสือแบบเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า
เนื้อหาบางตอนมีน้อยควรเพิ่มเติมรายละเอียดบางตอนก็ยากแก่การตีความหมายและการทำความเข้าใจ

๒.๔ ข้อเสนอแนะของนักเรียน

ก. หลักสูตร นักเรียนส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมเนื้อหาในหลักสูตรให้มาก
ขึ้น โดยให้มีเรื่องราวที่น่าสนใจและเพิ่มสาระสำคัญ

ข. แบบเรียน นักเรียนส่วนเห็นว่าแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยยังไม่เหมาะสม ความปรับปรุงในด้านเนื้อหาให้ละเอียด เน้นความสำคัญของเนื้อหาวิชาให้มีสาระสำคัญให้มากขึ้น และงดเนื้อหาที่ไม่สำคัญ ออกเสียบ้าง

๓. เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร ถ้าพิจารณาตามแนวความคิดของ Hilda Taba⁵ ซึ่งได้จำแนกออกเป็น

- ๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
- ๓.๒ เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสำหรับสอนแต่ละวิชา
- ๓.๓ กระบวนการเรียนการสอน
- ๓.๔ โครงการประเมินผล

จะเห็นว่าหลักสูตรประวัติศาสตร์ของไทยมีองค์ประกอบเพียง ๒ ประการคือ วัตถุประสงค์ทั่วไป กับเนื้อหาและจำนวนชั่วโมงเท่านั้น ส่วนกระบวนการเรียนการสอนและโครงการประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญและต่อเนื่องกันการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่จัดการไม่ได้ระบุ หรือจัดทำคำอธิบายเอาไว้ จึงเป็นการยกภาระไปให้ผู้สอนเป็นผู้จัดทำแบบต่างคนต่างทำ จึงยากที่จะหวังได้ว่าผลที่ได้จะสอดคล้องและตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับปรุงเพิ่มเติมให้ครบถ้วนต่อไป

๔. เกี่ยวกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประวัติศาสตร์มีข้อที่น่าสังเกตเป็นบางประการดังนี้^๖

๔.๑ หลักสูตรไม่ได้บรรจุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเอาไว้เลย จังหวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์นำศึกษาของเมืองไทยมีอยู่หลายจังหวัด เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครพนม จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสุโขทัย ฯลฯ นักเรียนในท้องถิ่นเหล่านี้ควรจะได้ศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นของตนอย่างละเอียด เท่าๆหรือมากกว่าประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งใกล้ชิด และสัมพันธ์กับตัวนักเรียนในท้องถิ่นนั่นเอง และยังทำให้เด็กเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดของตนด้วย

๔.๒ เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาในวิชาอื่นในหลักสูตร เช่น วิชาภูมิศาสตร์ วิชาวรรณคดี วิชาหน้าที่พลเมือง ฯลฯ แต่ละวิชามีเนื้อหาแยกจากกัน เนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กันจะช่วยให้เด็กเรียนอย่างมีความหมายและเข้าใจได้ดีกว่าเนื้อหาวิชาที่แยกกัน

๔.๓ หลักสูตรประวัติศาสตร์ที่กระทรวงเป็นผู้จัดทำนี้กำหนดให้โรงเรียนต่างๆในทุกลักษณะใช้เหมือนกันหมด สภาพสิ่งแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นต่างกัน ความรู้ประสบการณ์ของนักเรียนแตกต่างกันในบางท้องถิ่นแตกต่างกันมากจนเปรียบเทียบไม่ได้ ฉะนั้นหลักสูตรประวัติศาสตร์ควรได้รับการปรับปรุงและวัดให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแต่ละแห่งไป

5. Hilda Taba, Curriculum Development: Theory and Practice, (New York: Harcourt, Brance and World, Inc. 1962) p. 12

5. นิมนวล ทศวัฒน์, เรื่อง เกิม, หน้า ๑๖

๔. เกี่ยวกับแบบเรียนหรือตำราเรียน ปัญหาในเรื่องนี้ก็คือครูมักจะยึดในฐานะเป็นพระคัมภีร์สำหรับทำการสอน โดยไม่มีการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมหรือไม่ โดยปกติแล้วถ้าเป็นแบบเรียนที่เขียนโดยข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยมักจะเขียนเนื้อหาครบรัดขาดรายละเอียด ในเนื้อหาเท่าที่ควรลักษณะหนังสือแห้งแล้งขาดภาพประกอบที่เราใจผู้เรียนให้สนใจโดยบทเป็นภาพข้อความสั้น ถ้าเป็นผู้เขียนอิสระ และจัดพิมพ์สำนักพิมพ์เอกชนมักจะเขียนเนื้อหาเป็นเยื่อโดยยึดปริมาณและเขียนให้หนาเข้าไว้เพื่อให้ขายได้ราคาดี แต่มีข้อดีตรงที่มีภาพประกอบสวยเป็นภาพสี ทำให้น่าอ่านน่าเรียน ปัญหาเกี่ยวกับแบบเรียนอีกประการหนึ่งก็คือลักษณะและโครงสร้างของเนื้อหาแบบเรียนไม่ว่าจะใช้ในภูมิภาคส่วนใดของประเทศก็เหมือนกัน เพราะเป็นตำราเล่มเดียวกันที่พิมพ์ไปจากส่วนกลาง ทั้งที่สภาพการณ์แตกต่างกัน ความต้องการของชุมชน ตลอดจนความสนใจของผู้เรียนแต่ละภูมิภาคก็ไม่เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ แม้ว่าหลักสูตรประวัติศาสตร์จะมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงอีกหลายประการเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์อย่างไรก็ตามในฐานะที่ครูจำเป็นต้องใช้หลักสูตรเป็นแม่บทกำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้นทางที่ดีที่สุดครูจึงควรใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการด้วยความรอบคอบระมัดระวังและควรจะมีการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการใช้อย่างยืดหยุ่นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และผู้เรียนในแต่ละแห่ง ส่วนแบบเรียนก็เช่นกันควรพิจารณาเลือกและใช้ด้วยความรอบคอบเช่นกัน และทางที่ดีควรจะใช้ประกอบกับหลายๆเล่ม เพื่อให้ได้เนื้อหาครบถ้วนและสมบูรณ์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน

๑. เกี่ยวกับวิธีการสอนปัญหาที่สำคัญคือ "นักเรียนไม่สนใจเรียนเพราะไม่เห็นความสำคัญของวิชา" นี้เท่าใดนัก ครูส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นขณะที่เรียนในชั้น นอกจากนั้นครูควรมีวิธีการสอนใหม่ๆและส่งเสริมกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น สิ่งที่ครูเสนอแนะเป็นประการสุดท้ายคือ ควรจัดให้มีการอบรมครูผู้สอนวิชานี้บ่อยๆ ส่วนความเห็นของนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆบ้างในบางครั้ง วิธีการสอนในแต่ละชั่วโมงนั้น ครูมักจะทบทวนบทเรียนในชั่วโมงที่ผ่านมาแล้วจึงเริ่มบทเรียน สำหรับวิธีการสอนของครูนั้นนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าครูจะอธิบายบทเรียนโดยทั่วไปตามเนื้อหาวิชาแล้วจึงยกปัญหาหรือหัวข้อที่สำคัญมาอธิบายเพิ่มเติม เกี่ยวกับคุณสมบัติของครูผู้สอน นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการครูผู้สอนที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาดีและวิธีการสอนที่ดี ตลอดจนเอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน และถ้าวิธีการสอนที่ทันสมัย เข้ากับนักเรียนได้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นบ้าง สำหรับอุปสรรคในการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าคือการไม่มีเวลาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและขาดหนังสืออ่านประกอบ การแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิชานี้เมื่อนักเรียนเกิดความไม่เข้าใจหรือมีปัญหา นักเรียนส่วนใหญ่มักจะถามครูผู้สอนโดยตรง และค้นคว้า

หาความรู้เพิ่มเติม เอาเอง

๒. เกี่ยวกับกิจกรรมประกอบการเรียนประวัติศาสตร์ ครูและนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าจำเป็น แต่ขาดงบประมาณและเวลา ทั้งกลัวจะสอนเนื้อหาตามหลักสูตรและแบบเรียนจนไม่ทัน จึงไม่ค่อยจัดกิจกรรมหรือจัดให้แต่น้อยครั้ง กิจกรรมประกอบการเรียนที่นักเรียนสนใจคือการฉายภาพยนตร์, ฟิล์มสตริป และการไปทัศนศึกษา (Field Trip)

ข้อเสนอแนะ จากความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยตรง และโดยแบบสอบถามพอสรุปได้ว่า การจัดเนื้อหาวิสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนอยู่ในลักษณะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อลดความเบื่อหน่ายจำเจของผู้สอนผู้เรียน ซึ่งอาจทำได้โดยครูควรพิจารณาว่าวิธีการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Method) ประกอบกับการใช้เทคนิคการสอนใหม่ๆ เช่น Inquiry Method, Unit Teaching, Team Teaching ฯลฯ เข้ามาใช้ ข้อสำคัญก็คือควรยึดหลัก Child Center เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งถ้าจัดในรูปแบบการเรียนรู้หรือศูนย์กิจกรรม รวมทั้งจัดในรูปแบบ Independent Study ก็จะช่วยทำให้บรรยากาศและสภาพการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เท่าที่เป็นอยู่ดีขึ้น อนึ่งถ้าสามารถนำผู้เรียนให้ได้ไปสัมผัสประสบการณ์โดยตรง เช่นการไปฟังการบรรยายการอภิปราย การไปทัศนศึกษา รวมทั้งการไปค้นคว้า ณ หอสมุดแห่งชาติ หรือหอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นครั้งคราว กับการเชิญวิทยากรภายนอกเข้ามาบรรยายที่โรงเรียนหรือการจัดนิทรรศการ ซึ่งมีหลักอยู่ตรงที่ว่าควรให้ผู้เรียนเป็นผู้ประกอบกิจกรรมโดยตรง หรือมีส่วนร่วมให้มากที่สุดตั้งแต่การวางโครงการ การดำเนินการ และการสรุปประเมินผลจะช่วยให้การเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่จะเป็นผลดีแก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามการที่ผู้สอนจะดำเนินการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถตลอดจนแนวความคิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เหล่านี้ล้วนแต่จะต้องอาศัยการอบรมครูประจำการ (Inservice training) ประกอบกับการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง (Self Improve) เป็นส่วนประกอบกันจึงจะได้ผลอย่างจริงจัง

ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

ปัญหาในเรื่องนี้ครูส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีอุปสรรคในเรื่องงบประมาณและเวลาในการจัดทำซึ่งมีน้อย ประกอบกับการที่ต้องรีบสอนเพราะเนื้อหาเยอะและมีเวลาสอนน้อยทำให้ครูไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอนมากเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามในอุดมคติของครู ครูส่วนใหญ่ก็ให้ข้อเสนอแนะในแบบสอบถามว่า "การจัดอุปกรณ์หรือสิ่งการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน และควรจะมีเหมาะสมและทันสมัยจึงจะเป็นการเร้าผู้เรียนให้เรียนด้วยความตั้งใจ มีความสนใจและได้ประสบการณ์เรียนรู้เป็นอย่างดี" ส่วนผู้เรียนเห็นว่าโรงเรียนควรดำเนินการปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งการค้นคว้าที่ดีกว่าปัจจุบัน อนึ่งการจัดให้ผู้เรียนร่วมกับครูดำเนินการในรูปแบบทางวิชาการ เช่นชุมนุมประวัติศาสตร์ หรือสังคมศึกษาก็จะช่วย

แก้ปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนอย่างที่ประสบอยู่ในปัจจุบันได้ทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ ในปัจจุบันการเรียนการสอนในแขนงวิชาต่างๆกำลังให้ความสนใจสื่อการสอนประเภท "ชุดการสอน" (Instructional Package) ซึ่งกระทำได้ไม่ยาก ทั้งไม่ต้องลงทุนมากนักแต่เท่าที่มีการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทนี้ปรากฏว่าผู้เรียนให้ความสนใจและได้ผลดีสำหรับการจัดทำชุดการสอนผู้เขียนได้อธิบายรายละเอียดทุกขั้นตอนตลอดจนได้จัดทำแผนผังระบบชุดการสอนไว้ในบทที่ ๔ ของหนังสือเล่มนี้แล้ว อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตก็คือถ้าครูประวัติศาสตร์ทั้งโรงเรียนโดยได้รับความร่วมมือในรูปของความคิดการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และช่วยในขั้นตอนการจากผู้เรียนในรูปของการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม อาจจะต้องลงทุนซื้อวัสดุประกอบการทำบ้าง แต่อย่างไรก็ตามถ้าเปรียบเทียบกับ Output ที่ได้คือชุดการสอนและผลที่ได้จากการใช้ชุดการสอนคือประสบการณ์ความรู้ของผู้เรียนมีการก้าวหน้าและพัฒนาไปก็น่าจะคุ้มค่าและเวลาที่ผู้สอนจะริเริ่มและลงมือทำชุดการสอนตั้งแต่บัดนี้มิใช่หรือ

ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

สภาพและปัญหาของการวัดผลและประเมินผลในปัจจุบันพอสรุปได้ดังนี้

๑. การวัดผลปัจจุบันเป็นการตัดสินใจตัดสิน และข้อทดสอบส่วนใหญ่วัดความจำ การวัดผลไม่ได้วัดพฤติกรรมของเด็กที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะการเรียนรู้ที่แล้วมาวัดแต่ความสามารถในการจำเนื้อหาเป็นส่วนใหญ่
๒. การทดสอบที่เป็นอยู่เสียเวลา เสียแรงงาน สิ้นเปลือง และสูญเปล่า เพราะการทดสอบแต่ละครั้งต้องใช้บุคลากรในการออกข้อสอบจำนวนมาก ใช้เวลาที่ควรจะสอนนักเรียนไปทำข้อทดสอบ ต้องใช้อุปกรณ์ เช่น กระดาษไข หมึก กระดาษข้อสอบ ฯลฯ จำนวนมาก และเมื่อทดสอบเสร็จแล้วยังต้องใช้เวลาคตรวจให้คะแนนอีกต่อไปจนกว่าจะจบกระบวนการทดสอบ ทำให้เกิดการสูญเปล่าเป็นอันมาก ถึงแม้จะมีการลงทุนการทดสอบสูงอยู่แล้วก็ตาม ผลของการทดสอบก็ยังไม่มีความเชื่อมั่นได้ไม่สูงพอ เพราะยังมีการผิดพลาดอีกมากที่ไม่สามารถจะจำกัดได้ในระบบปัจจุบัน
๓. การวัดผลที่แล้วมายึดเวลาเรียนเป็นหลัก มีคนจำนวนมากที่ไม่มีสิทธิ์เข้าสอน ถึงแม้มีความรู้พอที่จะทำข้อสอบได้ เป็นการสูญเปล่าอย่างหนึ่งที่ยึดเวลาเรียนเป็นหลัก ในเมื่อเวลาเรียนสามารถแบ่งเป็นภาคๆได้
๔. ทัศนคติต่อการทดสอบปัจจุบัน ทำให้ผู้สอนมีการชิงดีชิงเด่นเอาตัวรอดถ่ายเดียวเห็นแก่ประกาศนียบัตรเหนืออื่นใด พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ใบประกาศนียบัตร แม้จะต้องทุจริตก็ทำกันทำให้คุณค่าของการเรียนต่ำลง
๕. ระบบการทดสอบช่วยปิดภาวะรับผิดชอบต่อเด็กของครูผู้สอน ให้สิ้นตัวได้ง่าย ครูถือว่าได้สอนแล้วเด็กจะได้รับรู้-เรียนรู้ แค่นั้นเป็นภาระของเด็กเอง ครูถือการสอนได้เป็นความชอบของครูส่วนเด็กจะเรียนรู้นักไหนครูก็ได้คำฝังฝัง จึงเป็นผลให้มีการให้คะแนนโดยขาดหลักเกณฑ์แน่นอน

๖. การรายงานผลการสอบไม่สามารถสื่อความหมายที่ถูกต้อง ผู้สอบเองและผู้ปกครองไม่สามารถเข้าใจได้ เข้าใจได้ เช่น การที่ผู้สอนได้คะแนน ๗๐% ก็ไม่สามารถทำนายได้ว่าผู้เรียนเรียนรู้แค่ไหนเป็น ๗๐% ของอะไรในเรื่องอะไรบ้าง^๔

ปัญหาเกี่ยวกับการวัดผลที่สำคัญคือ ครูผู้สอนไม่สามารถจะวัดผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของหลักสูตร การวัดส่วนใหญ่เท่าที่ทำอยู่มักจะ เน้นการวัดความจำ ขาดแบบทดสอบที่จะวัดความสามารถของผู้เรียนในด้านการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งครูส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าสภาพการเรียนการสอนซึ่งมีห้องเรียนแต่ละชั้นเป็นจำนวนกว่า ๑๐ ห้อง บางแห่งกว่า ๒๐ ห้อง มีครูหลายคนสอน ดังนั้นจึงรีบเร่งสอนให้จบเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงการเพื่อใช้เป็นแนวในการออกข้อสอบ การขาดประสบการณ์ความชำนาญในการออกข้อสอบที่มีคุณภาพก็เป็นอีกประการหนึ่งที่มีส่วนก่อให้เกิดปัญหา

ข้อเสนอแนะ ปัญหาการออกข้อสอบแบบวัดความจำเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสะท้อนผลไปสู่การเรียนการสอนประวัติศาสตร์แบบมุ่งสอนผู้เรียนให้จำ Historical Facts ซึ่งมีประโยชน์น้อย แต่ถ้าครูนำหลักการวัดผลใน ส่วนของการวัดความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าเข้ามาเป็นองค์ประกอบของแบบทดสอบ ก็เท่ากับครูเปลี่ยนแนวการสอนมาอิงหลักการฝึกและสร้างผู้เรียนให้เกิด Concepts คือ Historical Concepts ซึ่งมีคุณค่าและเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรจะได้รับจากการการเรียนประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ครูควรจะใช้แบบทดสอบหลายๆแบบ ซึ่งอาจจะสร้างโดยยึดหลัก "สอนไปออกข้อสอบไปและวัดไป" ไม่ควรจะใช้วิธีเปิดตำราออกข้อสอบรวดเดียวในตอนปลายเทอม เพราะไม่มีทางจะได้ข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และครอบคลุมเนื้อหาและประสบการณ์ในกระบวนการเรียนการสอนได้สมบูรณ์ครบถ้วน กิจกรรมการเรียนก็เช่นกันที่ครูควรจะได้พิจารณาจัดส่วนของการทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ไว้เป็นองค์ประกอบด้วยทุกครั้ง หรือมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะ เป็นสิ่งที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรทำและมีความสำคัญ

ประการสุดท้ายโครงการวัดผลและประเมินผลตั้งแต่จุดประสงค์ วิธีการ กำหนดการ และผลของการประเมินผล เป็นสิ่งที่ครูและนักเรียนควรวางแผนร่วมกันได้ เพื่อผู้เรียนจะได้ทราบแนวทางและมีการเตรียมตัวล่วงหน้า การวัดผลจึงจะมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

---

๔. นิมนวล ทศวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๕๓